

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Peter Borovský

Sluchová výchova u žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS: Mgr. Peter Borovský

Kontakt na autora: Spojená škola Pavla Sabadoša internátna, Duklianska 2, Prešov
ptr.brvsk@gmail.com

Názov OPS: Sluchová výchova u žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou

Rok vytvorenia OPS: 2014
XII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Milena Belanská

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

narušená komunikačná schopnosť, sluchová výchova, sluchové vnímanie, sluchová diferenciacia, sluchová pamäť, sluchová analýza a syntéza, tréning fonematického sluchu, vnímanie a reprodukcia rytmu

Anotácia

Práca sa zaoberá problematikou rozvoja sluchového vnímania u detí s narušenou komunikačnou schopnosťou. Narušené vnímanie v oblasti sluchovej diferenciacie, analýzy a syntézy, pamäti, fonematického uvedomovania a vnímania rytmu má za následok problémy pri osvojovaní reči, čítania, písania. Prvá kapitola pojednáva o problematike narušenej komunikačnej schopnosti. Druhá charakterizuje predloženú prácu, definuje ciele a cieľovú skupinu. Náplňou tretej sú námety cvičení rozvíjajúce sluchové schopnosti v jednotlivých oblastiach. Záver práce ponúka zhrnutie skúseností z ich realizácie a zároveň formuluje viacero odporúčaní pre pedagogickú prax.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Rozvoj čitateľskej gramotnosti na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry	77/2010 -KV
Rozvoj čitateľskej gramotnosti v primárnom vzdelávaní	108/2010 -KV
Podpora čitateľskej gramotnosti žiakov v základnej škole	976/2012 -KV
Pedagogická diagnostika	1137/2013-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 VÝCHODISKÁ OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	7
1.1 Žiak s narušenou komunikačnou schopnosťou	7
1.2 Deficity sluchového vnímania žiakov	9
2 CHARAKTERISTIKA OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	11
2.1 Ciele OPS a cieľová skupina	11
3 SLUCHOVÁ VÝCHOVA ŽIAKOV	13
3.1 Kategórie cvičení na rozvíjanie sluchového vnímania	13
3.2 Cvičenia na rozvíjanie schopnosti počúvať	14
3.3 Cvičenia vnímania rytmu	15
3.4 Cvičenia sluchovej diferenciácie	16
3.5 Cvičenia vnímania „figúry – pozadia“	23
3.6 Cvičenia sluchovej pamäte	24
3.7 Cvičenia sluchovej analýzy a syntézy	24
4 ZHRNUTIE SKÚSENOSTÍ	29
4.1 Odporúčania pre pedagogickú prax	29
ZÁVER	31
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	32
ZOZNAM PRÍLOH	34

ÚVOD

Prirodzenou činnosťou pre dieťa v útlom veku je hra. Prostredníctvom nej rozvíja svoj vnútorný svet a schopnosť komunikovať, prináša mu radosť a uspokojenie. Pri hre získava informácie o svojom prostredí, ktoré ho obklopuje a to nielen zrakom, ale i ostatnými zmyslami, najmä sluchom a hmatom. Poruchy na úrovni sluchového vnímania môžu mať za následok problémy pri rozvoji a správnom vývine reči. Často sú tiež podkladom špecifických vývinových porúch učenia, ktoré sa prejavujú v školskom veku.

Na Slovensku prichádza do prvých ročníkov základných škôl veľké množstvo detí s narušenou komunikačnou schopnosťou. Tá sa môže prejavovať vo fáze expresie reči, teda pri rozprávaní, ale aj vo fáze impresie reči, teda v jej porozumení. Narušená komunikačná schopnosť sa často manifestuje ako chybná výslovnosť - dyslália. Naprávať len chyby výslovnosti a nezamerať sa na to, čo ich spôsobuje by bol veľký omyl. Moja doterajšia pedagogická prax mi potvrdila, že schopnosť sluchového vnímania u detí s narušenou komunikačnou schopnosťou sa darí úspešne rozvíjať sluchovou výchovou. Sluchovú výchovu môžeme uplatňovať počas celého výchovno-vzdelávacieho procesu. Mne sa sluchová výchova uplatňovaná rôznymi aktivizujúcimi a hrovými činnosťami osvedčila u žiakov mladšieho školského veku. Cvičenia, ktoré vo svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti opisujem som zrealizoval so žiakmi na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a prírodovedy. Použil som pritom multimediálne učebné prostriedky, pracovné listy, rôzne pohybové hry, spoločenské hry a dramatické aktivity. Využíval som pritom rozličné pomôcky, ktoré uvádzam pri jednotlivých cvičeniach.

Učivo o zvieratách je u žiakov veľmi obľúbené. Deti majú rady zvieratká, rady sa o nich učia a dozvedajú sa nové poznatky o ich živote. Mnohé deti majú vlastné skúsenosti s chovom zvieratka, ktoré majú doma. Túto tému som si zvolil ako opornú. V kontexte s učivom o zvieratách som precvičoval a zároveň hrovou formou rozvíjal sluchové vnímanie. Nie je nič prirodzenejšie, ako využiť ich poznatky, záujem, rozšíriť ich vedomosti v tejto oblasti a zároveň kognitívne procesy. Skúsenosti z realizácie cvičení na rozvíjanie sluchového vnímania ma presvedčili, že tieto činnosti pôsobia na žiakov veľmi motivujúco a aktivizačne. Pomáhajú hrovou formou prekonávať nedostatky v oblasti vnímania a tým prispievajú k skvalitneniu procesu učenia a komunikácie žiaka. Výsledky cvičení, ktoré opisujem vo svojej práci ma presvedčili, že s rastúcou úrovňou komunikačných kompetencií sa zlepšujú aj sociálne kompetencie, takže žiak je pripravenejší úspešne sa zaradiť do kolektívu rovesníkov.

V prvej kapitole svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti sa zaoberám dôležitým faktorom spôsobujúcim narušenie komunikačnej schopnosti – deficitmi sluchového vnímania. Druhá kapitola podrobnejšie charakterizuje problematiku, ktorou sa zaoberám, cieľmi, ktoré som si stanovil a cieľovú skupinu, pre ktorú je táto práca určená. Tretia kapitola obsahuje konkrétne námety cvičení a aktivít so žiakmi, ktoré sú zamerané na rozvíjanie narušených oblastí sluchového vnímania. Vo štvrtej kapitole som zhrnul a zovšeobecnil poznatky z realizovaných cvičení. Vyvodil som z nich viacero odporúčaní pre pedagogickú prax.

Prácou chcem podnietiť učiteľov venujúcich sa žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou k realizácii cvičení na rozvíjanie sluchového vnímania, ako jednej z ciest

odstraňovania problémov pri osvojovaní si čítania, písania a reči. Môžem potvrdiť, že takýto prístup je efektívny. Verím, že svojou prácou prinesiem inšpirácie pre pedagógov žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a prispejem svojimi skúsenosťami do širokej problematiky vzdelávania týchto detí.

1 VÝCHODISKÁ OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Medzil'udská komunikácia je aktivita, ktorou sa človek nepretržite prejavuje počas celého svojho života. Zároveň je to jedna z najzákladnejších potrieb človeka. Človek nemôže nekomunikovať, každé jeho správanie je súčasne určitou informáciou, ktorú vysiela do okolia.

Komunikačná schopnosť je schopnosť človeka vedome a podľa patričných noriem používať jazyk ako systém znakov a symbolov v celej jeho komplexnosti a vo všetkých jeho formách a to za účelom určitého komunikačného zámeru. (Lechta, 2002)

Komunikačná schopnosť zahŕňa všetky jazykové roviny (foneticko-fonologickú, lexikálno-sémantickú, morfológicko-syntaktickú atď.) a všetky spôsoby komunikovania (hovorený, grafický, neverbálny). Zároveň je komunikačná schopnosť človeka priesečníkom troch skupín komponentov – biologických, psychologických a sociálnych. Z tohto dôvodu je komunikačná schopnosť každého človeka odlišná a je pre neho príznačná.

Základným predpokladom pre komunikáciu hovorenou rečou je:

- dobré sluchové vnímanie,
- správna funkcia mozgových rečových centier a nervových dráh,
- funkčná motorika hovoridiel, (ich súčasťou sú dýchacie – respiračné orgány, hlasové fonačné orgány a orgány artikulačné),
- dostatočná kapacita inteligencie.

Z vlastných skúseností môžem konštatovať, že dôsledky pre dieťa, ktoré svoju základnú potrebu komunikovať z rôznych príčin nemôže, alebo nedokáže uspokojiť, sú obrovské. Takéto dieťa môže ľahko upadnúť do apatie, alebo naopak, začne sa prejavovať agresívne.

1.1 Žiak s narušenou komunikačnou schopnosťou

V predkladanej osvedčenej pedagogickej skúsenosti (OPS) vychádzam zo svojej pedagogickej praxe so žiakmi s narušenou komunikačnou schopnosťou (NKS). O NKS hovoríme, ak niektorá rovina jazykového prejavu žiaka interferuje (je ovplyvnená, narušená, nie je v súlade) s jeho komunikačným zámerom. NKS je možné charakterizovať ako stav, keď sa rečový prejav žiaka odchyľuje od „normy“. Takýto prejav odlišujúci sa od vývinovej úrovne je predmetom špeciálno-pedagogického pôsobenia. NKS žiaka pôsobí rušivo nielen na komunikačný proces, ale aj na jeho celkový kognitívny a emocionálny vývin.

Kritéria, ktoré v práci so žiakmi zohľadňujem:

- vývinové: konkrétna komunikačná schopnosť v porovnaní s vývinovými normami,
- fyziologické: spôsob rečového prejavu žiaka (odchýlky od normy),
- terapeutické: potreba terapie reči žiaka (logopedická starostlivosť, cvičenia),
- lingvistické: či zodpovedá rečový prejav žiaka daným normám,

- kritérium komunikačného zámeru: realizácia komunikačného zámeru žiaka (úspešnosť) a pochopenie komunikačného zámeru žiaka učiteľom.

Pri identifikácii NKS mi pomáhajú aj nasledujúce hľadiská:

- **spôsob komunikovania:** verbálna, neverbálna forma, (týka sa hovorenej, písanej komunikácie),
- **priebeh komunikovania:** narušená je expresia, alebo impresia reči,
- **časové hľadisko:** je prechodná, trvalá, vrodenná, alebo získaná,
- **príčina:** je funkčná, alebo orgánová,
- **uvedomenie si:** žiak si svoje narušenie uvedomuje alebo nie,
- **rozsah:** úplná alebo čiastočná,
- **klinický obraz:** narušenie dominuje, alebo je príznakom iného postihnutia, narušenia.

Zo svojej praxe môžem potvrdiť, že prejavy NKS sú veľmi pestré. Málokedy sa vyskytujú izolovane, u väčšiny žiakov sa vyskytuje kombinácie viacerých.

Najčastejšie prejavy v expresii a impresii reči žiakov, ktoré je možné identifikovať počas vyučovacieho procesu:

- zlá zrozumiteľnosť rečového prejavu, ale dobré porozumenie,
- ťažkosti s formulovaním gramaticky a syntakticky správnych vetných celkov,
- ťažkosti s verbálnou pohotovosťou a vybavovaním si slov z pamäte (používanie opisného spôsobu, všeobecných pojmov, dlhé prestávky medzi slovami),
- oslabená slovná zásoba, jazykový a gramatický cit,
- dezorganizovaná, chaotická rečová štruktúra,
- problematické počúvanie a pochopenie informácií a pokynov zadávaných ústne,
- nesústredenosť a neposednosť žiaka (žiak nevie - nerozumie čo má robiť),
- ťažkosti so sledovaním výkladu (rýchlo stráca pozornosť a motiváciu),
- ťažkosti s porozumením abstraktných pojmov, myšlienok, obrazných pomenovaní,
- problémy s porozumením zložitých gramatických foriem,
- pomalé reagovanie na pokyny, mylne zamieňané za nezáujem (žiak potrebuje viac času na spracovanie hovoreného jazyka),
- nesprávne odpovede, ktoré sa prejavujú ako nedostatočné vedomosti.

V škole sa často stretávam so skutočnosťou, že žiak napriek svojmu dobrému intelektu zlyháva pri osvojovaní si učebných vedomostí. NKS sa často manifestuje v pridružených **poruchách učenia**, ktoré pri neskorom diagnostikovaní majú negatívny vplyv na kognitívny vývin žiaka.

NKS vplýva aj na **sociálny a emocionálny vývin**. Nepriaznivý vplyv sa prejavuje pocitmi menejcennosti, neurotickými prejavmi žiaka, používaním nevhodných krokov na získavanie pozornosti, snahou vyhnúť sa komunikácií. Negatívne city a pocity viackrát vyústia až do porúch správania, hyperaktivity. Nie je nič výnimočné, ak žiak dôsledkom zlyhávania v komunikačnom a sociálnom kontakte reaguje agresívnym správaním.

NKS predstavuje širokú problematiku spadajúcu predovšetkým do oblasti logopédie, ktorá sa zaoberá jej terapiou. Ja ako učiteľ – špeciálny pedagóg v práci so žiakom som

neodmysliteľným spolupracovníkom logopéda, pretože vo veľkej miere poskytujem žiakom rečový vzor, rozvíjam ich komunikačné schopnosti, zručnosti a napomáham pri korigovaní, redukcii a odstraňovaní komunikačných nedostatkov, čím prispievam k ich školskej úspešnosti.

1.2 Deficity sluchového vnímania žiakov

Škola je miestom, kde prevažná väčšina informácií a poznatkov je sprostredkovaná práve sluchovou cestou. Dobré sluchové vnímanie je podmienkou pre osvojenie si hovorenej reči, nácvik čítania a písania. Významne sa tiež podieľa na rozvoji sociálnej interakcie a rozvoji abstraktného myslenia.

Vo svojej praxi pri rozbere diagnostík žiakov sa stretávam s odbornými termínmi týkajúcimi sa sluchového vnímania (sluchovej percie). Nedostatky v tejto oblasti sú označované ako deficity čiastkových funkcií. Vnímanie je oslabené, narušené, alebo nedostatočne rozvinuté. Dôsledky z neho vyplývajúce sú rôzne. Najčastejšie je narušená schopnosť prijímať, diferencovať a reprodukovat' rôzne zvukové podnety, následkom čoho sa reč vyvíja oneskorene, resp. nesprávne. Zaostáva osvojovanie tvaroslovného systému jazyka. Nedostatočne rozvinutý fonemický sluch ovplyvňuje správnu výslovnosť.

Poruchy v oblasti sluchového vnímania sú často označované aj za príčinu vzniku porúch učenia. Objavujú sa v rôznej intenzite, kombináciách. Z praxe môžem povedať, že sa málokedy vyskytuje jeden deficit izolovane, častejšie ide o ich kombináciu.

Najčastejšie sa stretávam s deficitmi sluchového vnímania, ktoré v súlade s odbornou literatúrou (Bednářová, Šmardová, 2007) môžem zhrnúť do nasledujúcich oblastí:

Načúvanie - žiak hovorenú reč vníma nedostatočne, nepresne, vzniká skreslený vnem. Dôsledkom toho nerozumie pokynom, textom, nevie sledovať dej, pochopiť ho, reprodukovat', resp. opísať vlastnými slovami. Žiak nerád počúva rozprávky, skôr uprednostňuje zrakové vnemy (animované rozprávky).

Sluchová diferencácia - žiak slabo rozlišuje rečové zvuky, zamieňa si podobné slová, slová so zmenenou znelosťou. Nedostatky sa prejavujú v čítaní, písaní a pri diktátoch.

Vnímanie figúry a pozadia - žiak ťažko vyčleňuje podstatné zvuky od nepodstatných (dôležité zvuky zo zmesi iných zvukových podnetov). Tento problém je často prítomný v prostredí školskej triedy, kde je hovorená reč učiteľa, spolužiaka rušená, napr. šuchotanim papiera, hrmotom stoličiek, šuškaním spolužiakov, zvukmi z chodby a pod.

Sluchová pamäť - žiak má problémy pri zapamätávaní pokynov, zadaní úloh. Nepamätá si rozprávku, nedokáže ju zreprodukovat'. Nedokáže sa naučiť sluchovou cestou báseň, text. Má veľké problémy pri písaní diktátov.

Sluchová analýza a syntéza - žiak nedokáže hovorenú reč členiť na menšie celky (vetu na slová, slovo na slabiky a hlásky) a opačne, nedokáže menšie celky spájať do väčších. Problémy sú pri čítaní, písaní a pri diktátoch.

Vnímanie rytmu – žiak nedostatočne, alebo nepresne vníma rytmus hovorenej reči. Jeho reč stráca prirodzené melodické faktory, má narušený rytmus, nedostatky sú pri osvojovaní riekaniek, pesničiek, pri nácviku pohybových cvičení.

2 CHARAKTERISTIKA OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

OPS je výsledkom zhrnutia poznatkov a skúseností z mojej pedagogickej praxe so žiakmi s NKS. Je situovaná v Spojenej škole Pavla Sabadoša internátnej, na Duklianskej 2 v Prešove, kde pôsobím ako pedagóg. Jednou z organizačných zložiek školy je aj základná škola s materskou školou pre žiakov s NKS.

Cieľom vzdelávania žiakov s NKS je rozvíjanie aktívnej i pasívnej slovnej zásoby, odstránenie alebo zmiernenie narušenej komunikačnej schopnosti a eliminovanie edukačných nedostatkov, ktoré z nej vyplývajú. Školu navštevujú žiaci s rôznymi druhmi a stupňami NKS, pričom ich intelekt je v norme. Vyučovanie prebieha podľa učebných osnov ZŠ bežného typu s rozšírením o špecifický predmet individuálne logopedické intervencie (jeho vyučovanie je v kompetencii logopéda).

Vo svojej doterajšej praxi som sa stretol s rôznymi poruchami komunikácie. Najčastejšia je u žiakov **dyslália** (porucha výslovnosti jednotlivých hlások, alebo skupiny hlások), **oneskorený vývin reči** (reč, prvé slová, vety sa objavujú neskôr, ale jazykové schopnosti majú normálny profil), **narušený vývin reči** (vývinová dysfázia - dieťa si nedokáže osvojiť materinskú reč ľahko a rýchlo pri normálnej inteligencii a podmienkach prostredia). V školskom prostredí sa pomerne často vyskytuje aj **zajakavosť** (časté zarážky v reči, sprevádzané opakovaním a námahou hovoriaceho), **brblavosť** (narušenie plynulosti reči, s charakteristickým zrýchleným tempom rečovej produkcie) a **fufnavosť** (porucha nosovo hltanovej rezonancie).

Z práce s týmito deťmi, ktorých spoločným menovateľom sú problémy v komunikácii som sa inšpiroval k tvorbe námetov aktivít a cvičení, ktoré majú pozitívny vplyv na odstraňovanie NKS a eliminovanie možných zlyhaní v škole.

2. 1 Ciele OPS a cieľová skupina

Hlavným cieľom práce je poskytnúť pedagogickým zamestnancom pracujúcim so žiakmi s narušenou komunikačnou schopnosťou námety na cvičenia rozvíjajúce sluchové vnímanie. Zároveň práca zahŕňa konkrétne aktivity na rozvoj oblastí, v ktorých sa deficity prejavujú.

Čiastkovými cieľmi chcem upriamiť pozornosť pedagógov na to, ako realizáciou ponúkaných cvičení môžu:

- obohatiť a spestriť vyučovacie hodiny,
- posilňovať sebavedomie a motiváciu žiakov k učeniu,
- rozvíjať osobnosť žiakov a ich emocionálnu stabilitu,
- skvalitňovať dosiahnuté komunikačné zručnosti a návyky,
- stimulovať vývin reči, skvalitňovať jeho impresiu a expresiu prostredníctvom hudby, spevu a pohybu v spojení s rytmom,
- rozvíjať reč dieťaťa s prihliadaním na jeho možnosti, záujmy, citové prejavy,
- zlepšovať spoluprácu žiakov v kolektíve,
- vytvárať komunikačné situácie, ktoré dieťa povzbudzujú k hovoreniu,

- prispievať k pozitívnemu prežívaniu rečových situácií,
- podporovať prosociálne vzťahy žiakov.

Cieľovou skupinou OPS sú všetci pedagogickí zamestnanci vzdelávajúci žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, či už v podmienkach bežnej ZŠ, v podmienkach individuálnej integrácie, alebo v triedach a školách pre žiakov s NKS. Práca je určená všetkým, ktorí si chcú v edukačnej práci nájsť priestor na činnosti tohto zamerania.

Je určená aj pre pedagogických zamestnancov špeciálnych škôl (pre žiakov s mentálnym postihnutím) a špeciálnych tried základných škôl. Množstvo podnetných informácií a nápadov si v nej nájdu aj pedagógovia vzdelávajúci žiakov s vývinovými poruchami učenia (dyslexia, dysgrafia).

Sluchové vnímanie úzko súvisí s rozvíjaním reči, preto práca by mohla byť prínosom aj pre školských logopédov.

Námety opísané v praktickej časti OPS sú využiteľné aj v mimoškolskej činnosti a v činnostiach školského klubu detí, pri realizácii záujmových útvarov a voľno časových aktivít. Preto je využiteľná aj v práci vychovávateľov a asistentov učiteľov.

Poznatky by mohli byť zaujímavé aj pre odborných zamestnancov, ktorí sa zaoberajú rozvíjaním sluchového vnímania v individuálnej práci s dieťaťom, teda odborných zamestnancov v centrách špeciálno-pedagogického poradenstva.

Využiteľnosť vidím aj v domácom prostredí, hry a cvičenia sú nenáročné na materiálne a technické prostriedky.

3 SLUCHOVÁ VÝCHOVA ŽIAKOV

Rozvíjanie schopností, ktoré sú u žiakov s NKS narušené sa prelína celým vyučovacím procesom. Pri vyučovaní všetkých predmetov sa pôsobí cielene a komplexne na komunikačnú schopnosť žiaka.

Sluchová výchova zahŕňa rôzne edukačné aktivity, ktoré poskytujú čo najpestrejšie možnosti osvojovania spisovnosti, rečovo-komunikačných pravidiel, gramatickej stránky reči, súvislého rečového prejavu. V rámci nej si žiak rozširuje a poznáva štruktúru slovnej zásoby, učí sa orientovať v zvukovej štruktúre reči (správna výslovnosť, fonemické uvedomovanie) a pod. Z hľadiska motivácie a výchovno-vzdelávacích stratégií som v edukácii využil rôzne hry, rytmické cvičenia, experimentovanie so slovami a ich segmentmi, hláskovo-slabičnú analýzu a syntézu, prácu s textom a iné.

Téma živočíchov, ktorej som sa v rámci sluchovej výchovy venoval, bola východiskom pri sledovaní cieľov sluchovej výchovy. Cvičenia som realizoval v rámci predmetov slovenský jazyk a literatúra (čítanie) a prírodoveda v druhom ročníku. V oboch predmetoch som si našiel dostatok možností a príležitostí na realizáciu cvičení. Cvičenia som staval na aktivitách, ktorých cieľom bolo riešenie úloh v oblasti sluchového vnímania, pričom východiskom boli aktuálne žiacke vedomosti, ich minulé skúsenosť a úroveň ich kognitívnych schopností. Dôležitým aspektom bolo aj rozvíjanie pozitívneho vzťahu ku komunikácii a budovanie sociálnych kontaktov.

3.1 Kategórie cvičení na rozvíjanie sluchového vnímania

Cvičenia na rozvíjanie sluchového vnímania som rozčlenil do nasledujúcich kategórií, pričom som sa opieral o literárny zdroj zaoberajúci sa rozvíjaním sluchového vnímania (Bednářová, Šmardová, 2007).

Počúvanie (načúvanie) – cvičenia na počúvanie (vnímanie), identifikáciu zvukov a ich lokalizáciu. Zameral som sa nielen na identifikáciu zvuku (aký je to zvuk), kto, resp. čo je pôvodcom zvuku (človek, zviera, vec) ale aj na jeho lokalizáciu (odkiaľ zvuk prichádza).

Vnímanie rytmu – cvičenia zamerané na vnímanie rytmu reči a jeho vyjadrenie - rytmizáciu (riekanky, pesničky a pohybové cvičenia).

Sluchová diferenciacia – cvičenia na rozlišovanie rečových a nerečových zvukov, schopnosť rozlišovať jednotlivé hlásky (fonemické uvedomovanie), slabiky a slová so zmenenou hláskou, slová so zmenou v znelosti.

Vnímanie „figúry a pozadia“- cvičenia na vyčlenenie dôležitého zvuku zo zmesi iných zvukových podnetov.

Sluchová pamäť- cvičenia na zapamätávanie zvukov, slov, viet.

Sluchová analýza a syntéza - cvičenia zamerané na delenie slov na slabiky, na určenie rýmujúcich sa slov. Úlohy na skladanie hlások do slabík, slabík do slov.

3.2 Cvičenia na rozvíjanie schopnosti počúvať

Počúvanie je dôležitý predpoklad prijímania učiva sluchovou cestou. Považujem za potrebné ho u žiakov s NKS systematicky rozvíjať, pretože len málokto z nich si dokáže pozorne vypočuť rozprávku, príbeh. V praxi sa mi potvrdilo, že žiaci, ktorým rodičia doma rozprávky čítajú, majú túto schopnosť vyvinutú oveľa lepšie, ako žiaci u ktorých to tak rodičia nerobia. Školská práca je schopnosťou počúvať významne ovplyvnená, úzko s ňou súvisí aj schopnosť porozumenia textu.

Názov cvičenia: „**O rukavičke**“-rozprávka. Predmet: Čítanie.

Ciele: počúvať a reprodukovať rozprávku, vyjadriť rozprávku vlastnými slovami, vymenovať zvieratká vystupujúce v rozprávke.

Pomôcky: text rozprávky, obrazový materiál, pracovný list, rekvizity.

Priebeh cvičenia

Prečítal som žiakom rozprávku, dbal som, aby sa žiaci sústredili na sledovanie deja (vytvorenie príjemnej pohody, vylúčenie rušivých zvukových podnetov). Po jej prečítaní, prostredníctvom zoradovania obrázkov vystihujúcich dej rozprávky si žiaci zopakovali dejovú postupnosť. Pomocou otázok, slovných vyjadrení deja a odpovedí som pomáhal žiakom zapamätať si dejovú líniu (Kto prišiel k rukavičke? Čo povedal?...). Ďalšou úlohou žiakov bolo reprodukovať počutý text, resp. prerozprávať ho svojimi slovami. Na konci cvičenia si žiaci zahrli dramatizáciu rozprávky. Každý zo žiakov mal pridelenú rolu, ktorú stvárnil pohybovo s rečovým sprievodom. Pri dramatizácii som použil rekvizity: čiapky s uškami, stvárňujúce zvieratká, domček – rukavičku.

Reflexia na cvičenie:

Žiakom sa podľa ich reakcií rozprávka páčila. Väčšina žiakov počúvala pozorne. Niektorí žiaci mali však problém pokojne sedieť a sledovať dej. Títo žiaci mali prirodzene aj ťažkosti pri reprodukcii deja. Vyžadovali viac pomocných otázok a nápovede. Pri dramatizácii sa žiaci zabavili, úlohy plynúce zo svojich rolí pochopili. Dej rozprávky sa im podarilo vystihnúť dobre, pretože využívali aj neverbálnu komunikáciu, gestá, pohyb, mimiku. Z hrania rozprávky mali pozitívny zážitok. Z aktivity vyplynulo, že žiaci si zapamätávajú sluchovou cestou informácie limitovane, preto je potrebné proces cieleného počúvania trénovať a rozvíjať. Tak, ako je potrebné, aby sa žiak sústredil na počúvanie rozprávky, tak sa bude musieť sústrediť pri slovnom výklade učiva. Dá sa povedať, že od schopnosti počúvať a chápať súvislý text, závisí ďalšia schopnosť žiaka osvojovať si poznatky prostredníctvom sluchu.

Názov cvičenia: **Hádanky o zvieratkách.** Predmet: Čítanie.

Ciele: vypočuť si hádanku, identifikovať zvieratko ukryté v hádanke.

Pomôcky: texty hádaniek umiestnené na magnetickej tabuli, obrázky jednotlivých zvierat ukrytých v hádankách.

Priebeh cvičenia: Blok hádaniek som uviedol slovami: „Zahádam Ti hádanku, nie dlhú, ale krátku. Chceš ju? Vieš ju? Uhádneš ju?“ Žiaci počúvali jednotlivé hádanky, za každou z nich mali uhádnuť zvieratko ukryté v hádanke.

Blok hádaniek o zvieratkách (výber z detských časopisov) .

Z peľu kvietkov medík varí.
Ako? Spraví čáry-máry?
Nie tak celkom. Žiadny špás.
Nalieta sa veľa ráz
Narobí sa ako veľká...
Kto? Šikovná, malá...(včielka)

Namáča si fúzy v mliečku,
vyhrieva sa na slniečku.
a pradie si popod nos.
Dvíha hore dlhý chvost.
Kto je to? (Mačka)

Hlas má takmer ako basa,
keď je sýty, vtedy hrá sa.
Veľké laby, kožuch hrubý,
maliny a medík ľúbi.
Kto je to? (Medveď)

Štyri labky, veľké oči,
do vodičky rýchlo skočí.
Počuť ju už od jari,
kvákať v našom močiari.
Čo je to? (Žabka)

Ďalšie úlohy:

- Vysvetli slovné spojenia: „hlas má takmer ako basa“, „žiadny špás“, „namáča si fúzy v mliečku“.

Reflexia na cvičenie:

Všetky hádanky sa žiakom podarilo správne vyriešiť. Počas aktivity sa každý zo žiakov snažil prísť na riešenie ako prvý a z tohto dôvodu sa stalo, že odpovedal unáhlene, bez premýšľania, teda často nesprávne. Túto tendenciu som eliminoval spôsobom zaznamenania správnej odpovede na hárok papiera. Týmto riešením sa aktivita stala pokojnou a žiaci o svojich odpovediach mali čas chvíľu premýšľať.

3. 3 Cvičenia vnímania rytmu

Z pedagogickej praxe sa mi potvrdila skúsenosť, že dieťa dokáže jednoduchšie spracovať informácie z hovoreného prejavu vtedy, keď je spojený s pohybom a rytmom. Informácie si ukladá do pamäte a postupne sa ich učí aj samo verbálne vyjadrovať. Prirodzeným spojením pohybovej aktivity so spevom, rytmizovaným vyslovovaním a pohybom pomáhame dieťaťu budovať si slovnú zásobu a skvalitňovať fonematické uvedomovanie, ktoré je kľúčovým predpokladom schopnosti čítať a písať.

Názov cvičenia: „**Žaba**“. (Rytmicko-pohybová hra) Predmet: Čítanie.

Ciele: vystihnúť rytmus hovoreného textu riekanky, spájať hovorené slovo s pohybom, vystihnúť pohyb žaby skákaním.

Pomôcky: Obraz žaby, pracovné listy.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: na magnetickej tabuli bol umiestnený obrázok žabky v kaluži. So žiakmi som sa rozprával o jej živote, kde žije, čím sa živí. Žiakom som prečítal riekanku:

„Skáče žaba po blate,
kúpime jej na gate,
na aké, na také
na zelené strakaté.“

Vyzval som žiakov, aby riekanku hovorili spolu so mnou. Text riekanky je jednoduchý, žiaci nemali textovú oporu v písanej podobe, Mojim cieľom bolo, aby sledovali a vnímali melódiu, rytmus a rým riekanky. Riekanku sme si zopakovali niekoľko krát, aby si ju žiaci osvojili a zautomatizovali. Pokračovali sme vytlieskávaním rytmu dlaňami, pričom žiaci vyslovovali v rytme slabiky: ská-če-ža-ba-po-bla-te... atď. Pri opakovaní žiaci vystriedali rôzne spôsoby vyjadrovania rytmu, napr. plieskanie dlaňami o stehná, vydupávanie rytmu, tleskanie o dlane spolužiaka vo dvojiciach a pod. Dbal som, aby žiaci text riekanky vyslovovali správne, aby sa pri vytlieskávaní rytmu nenáhlili. Riekanku si žiaci precvičili aj na spôsob vyčítanky, kedy jeden žiak v strede kruhu vyčítaval svojich spolužiakov. Na ktorého pripadla posledná slabika riekanky musel vyjadriť (napodobiť) pohyb žaby. Pohyb doplnil slovami kvak – kvak a pokračoval v hre. Na záver aktivity si žiaci vypracovali pracovný list. Ich úlohou bolo hovoriť si nahlas riekanku a slabiky spájať, čím znázornili obrisy žaby (príloha 1).

Reflexia na cvičenie:

Riekanka „Skáče žaba po blate“ je žiakom známa a teší sa ich veľkej oblúbe. Rytmizáciu riekanky si užívali, tešili sa zmenám vo vyjadrení rytmu. Zábavné bolo pre ne najmä zladenie spoločného vytlieskávania vo dvojiciach, hra na vyčítanku. Vyjadrenie a vnímanie rytmu malo pozitívny vplyv aj na zapamätávanie textu riekanky. Všetci žiaci si text dobre zapamätali, čo sa prejavilo aj pri vypracovávaní pracovného listu.

3. 4 Cvičenia sluchovej diferenciacie

Sluchová diferenciacia je rovnako dôležitá pre písanie, čítanie, vývoj reči a správnu výslovnosť. Ak žiak hlásku chybne rozlíši je takmer isté, že ju chybne aj napíše, alebo prečíta. Pre správnu výslovnosť musí žiak odlíšiť jednotlivé hlásky - sykavky, mäkké, tvrdé, znelé a neznelé spoluhlásky, krátke a dlhé samohlásky.

A. Sluchová diferenciacia nerečových podnetov.

Pri cvičení sluchovej diferenciacie sa začína s tréningom nerečových zvukov. V našom prípade som so žiakmi precvičoval vnímanie zvukov zvierat. Uplatnil som skúsenosti s počúvaním.

Názov cvičenia: Naše zvieratká. (Zvuky zvierat). Predmet: Prírodoveda.

Ciele: Diferencovať zvuky zvierat, reprodukovať (napodobniť) zvuky zvierat.

Pomôcky: počítač a slúchadlá pre každého žiaka.

Priebeh cvičenia:

Žiaci pracovali pri počítačoch so slúchadlami, kvôli kvalitnému vnímaniu zvukov. Prostredníctvom multimediálneho programu „Vševedko na vidieku“ si preopakovali zvuky zvierat, museli ich správne sluchom diferencovať a priradiť ich zvieratám ktorým patrili.

Najprv sa žiaci opakovaným klikaním na obrázky zvierat snažili zvuky „napočúvať“ . V ďalšej úlohe mali počutý zvuk zvierat správne priradiť k obrázku (obr. 1). Skúsenosť so zvukmi zvierat mali uplatniť pri vypracovaní PL, v ktorom mali správne doplniť pomenovanie zvierat a ním vydávaný zvuk (príloha 2).

Obrázok 1 Diferenciácia zvukov zvierat
Prameň: Multimedialný výukový program: „Vševdedko na vidieku“

Obmeny cvičenia:

- Diferenciácia hlasov zvierat (domáce a voľne žijúce) z CD audionahrávky a písomné zaznamenávanie názvov zvierat, ktorým hlas v poradí ako nasledovali za sebou. Po cvičení rozprávať o sluchových vnemoch. Prehraním zopakovať zvuky, pri ktorých si žiaci neboli istí, zamenili ho s iným zvukom.
- Diferenciácia zvukov zvierat prostredníctvom videonahrávky dostupnej na stránke <https://www.youtube.com/watch?v=7L5WKTkKiPY> (obsahuje obrázky, zvuky a komentáre k jednotlivým zvieratám).

Reflexia na cvičenie:

Úlohu žiaci zvládli dobre. Napočúvaním zvukov spolu s vnímaním obrazu si ich fixovali a pri diferenciácii samostatného zvuku si ho dobre vybavovali. Pri použití audionahrávky sa nie všetkým žiakom podarilo zvuky (hlasy) zvierat správne diferencovať. Samozrejme, že najlepšie deti identifikovali zvuk psíka a mačičky, zvieratiek, s ktorými majú aj osobné zážitky a skúsenosti. Dobré sa im rozlišovali zvuky, ktoré majú „napočúvané“ z detských animovaných rozprávok. Po zhladnutí videa, sa žiakom postupne zvuky vybavovali, pretože zvieratká za vizuálnej podpory správne identifikovali. Prostredníctvom týchto cvičení sa mi potvrdila skutočnosť, že žiaci sa najlepšia učia zapojením viacerých zmyslov (sluchu a zraku).

Názov cvičenia: Zvieracie pexeso. (Multimedialná hra). Predmet: Prírodoveda.

Ciele: diferencovať jednotlivé zvuky, porovnávať zvuky, priradiť jednotlivým zvukom identický zvuk - utvoriť dvojicu rovnakých zvukov.

Pomôcky: Počítače s multimedialným programom „Detský kútik 2 - Svet myšiaka Bonifáca“ - časť pexesá, slúchadlá.

Priebeh cvičenia: Aby sa žiaci navzájom pri práci nerušili zvukmi, aby ich sluchový vnem bol kvalitný, použil každý žiak slúchadlá. Otáčaním kartičiek žiaci vyhľadali dva rovnaké zvuky, ktoré sa ukrývali pod kartičkami. Po označení správnej dvojice zostali kartičky pexesa so správne identifikovanými zvukmi otočené. Takto postupne poodkrývali všetky dvojice identických zvukov. Za úspešné riešenie získali žiaci body (skóre) kde sa započítavali správne a nesprávne riešenia a celkový čas, za ktorý sa žiakovi podarilo hru pexeso dokončiť.

Reflexia na cvičenie:

Asi nie je dieťa, ktoré by hru pexeso nepoznalo. Je pre deti zaujímavá a čaro tejto, ktorú som so žiakmi zrealizoval bolo intenzívne preto, že toto pexeso (na rozdiel od pexesa obrázkového) bolo zvukové, teda pre žiakov menej tradičné. Žiaci zvládli úlohu primerane svojim schopnostiam. Je škoda, že hra neposkytuje možnosť zrkovného vnemu (obrázku zvieratka) po nájdení správnej dvojice.

Názov cvičenia: **Spoznáš ma podľa zvuku?** Multimedialna hra. Predmet:Prírodoveda.

Ciele: Diferencovať, priradiť a reprodukovať zvuky zvierat.

Pomôcky: Počítač pre každého žiaka s multimedialným programom: Detský kútik 5, „Martinkove zvieratká“, slúchadlá.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: Rozhovor o domácich miláčikoch, zvieratkách, ktoré majú žiaci doma, ktoré ľudia doma chovajú. Pýtal som sa žiakov, či aj zvieratká môžu ochoreť a kam s nimi ideme ak sú choré. „Martinkove zvieratká“ z multimedialneho programu ochoreli, boleli ich hrdlá a stratili hlas. Vyzval som žiakov, aby sa stali na chvíľku lekármi- veterinármi a pomohli zvieratkám získať späť svoj hlas.

Žiaci pracovali pri počítačoch, každý mal slúchadlá. Program je zameraný na sluchovú identifikáciu zvukov zvierat. Po zaznení zvuku bolo úlohou žiaka kliknúť na zvieratko, ktoré je jeho pôvodcom. Skóre za správne odpovede sa mu zobrazilo na obrazovke. Žiaci tak hneď získavali spätnú väzbu o správnosti riešenia úlohy.

Obrázok 2 „Spoznáš ma podľa zvuku?“
Prameň: Detský kútik 5

Reflexia na cvičenie: Žiaci obľubujú prácu na počítači s multimedialnými programami. Úlohy ich bavili, tešili sa správnym riešeniam. Po skončení úlohy som sa so žiakmi porozprával o zvukoch zvierat, ktoré sa snažili správne priradiť k jednotlivým zvieratkám. Najviac sa žiaci bavili pri imitáciách zvukov zvierat, ktoré sa snažili reprodukovať.

B. Fonemické uvedomovanie.

Tréning fonemického uvedomovania je nevyhnutný na rozvíjanie foneticko-fonologickej roviny jazyka. „Fonemické uvedomovanie je schopnosť vedome narábať so segmentmi slov, uvedomovať si zvukovú štruktúru slov, identifikovať poradie zvukov reči v plynulom toku reči, uskutočňovať hláskovú analýzu, syntézu aj zložitejšie manipulácie so zvukmi reči (Mikulajová, Dujčíková, 2001, s.7).

Tréningom fonemického uvedomovania som u žiakov rozvíjal schopnosť identifikovať podobné a rozdielne zvuky v slove, sústrediť sa na zložky reči, ktoré spôsobujú podobnosť alebo rozdielnosť. Ďalšou rozvíjanou schopnosťou bola schopnosť rozčleňovať slová na slabiky, hlásky (uvedomiť si, že slová sa členia na zvuky) schopnosť manipulovať s fonémami (pridávať, odoberať, zmeniť, alebo nahradiť fonému v slove).

Názov cvičenia: „Slimák Šimon“. Báseň. Predmet: Čítanie.

Ciele: Diferencovať rozdiely v sykavkách, uvedomiť si rozdiel v ich písanej podobe (odlíšenie mäkčeňom), vnímať rozdiely v dĺžke slabiky.

Pomôcky: pracovný list, obraz slimáka.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: S deťmi som si zaspieval známu pesničku: „Slimák, slimák vystrč rožky...“ a pripravil ich tak na tému cvičenia. Prečítal som im riekanku:

„Nahneval sa slimák Šimon,
lezie šikmo, lezie krížom.
Dal si ušiť čižmičku,
na slimačiu nožičku.
A obuvník – šibal, šelma,
tvrdil, že mu chýba cverna.“

Žiaci mali na lavici pracovný list (obr. 3) na ktorom bola riekanka napísaná bez diakritiky, teda bez dĺžňov, mäkčeňov a bodiek na písmene i. Žiakom som prečítal riekanku so správnou intonáciou. Po jej prečítaní som ich upozornil, aby si básničku v pracovnom liste prečítali samostatne, pozorne a nahlas. Po jej prečítaní som žiakom kládol otázky: aký je rozdiel medzi básňou, ktorú som vám prečítal a básňou v pracovnom liste? Chýba niečo slovám v riekanke?

SLIMAK	Pracovný list	SLIMÁK
Nahneval sa slimak Simon lezie sikmo, lezie krizom. Dal si usit cizmiciku na slimaciu nozicku. A obuvnik – sibal, selma, Tvrdil, ze mu chyba cverna.		Na začiatku slova .....
		Na konci slova .....
		Rozdeľ na slabiky .....
		Rozdeľ na hlásky .....
Prepiš básničku správne!		ŠIMON
.....		Na začiatku slova .....
.....		Na konci slova .....
.....		Rozdeľ na slabiky .....
.....		Rozdeľ na hlásky .....

Obrázok 3 Pracovný list: Slimák Šimon

Prameň: vlastný návrh

Žiakom som zadal úlohy:

- správne doplniť vynechané diakritické znamienka,
- vypísať hlásky na začiatku a na konci slov (slová s hláskou s, š),
- rozdeliť slová na slabiky, hlásky,
- zistiť kde sa nachádza rým,
- vytlieskať rytmus riekanky.

Reflexia na cvičenie:

Nie všetky deti s NKS majú dostatočne rozvinutú schopnosť odlišovania sykaviek. Z tohto dôvodu má mnoho detí aj problém s ich výslovnosťou. Potvrdilo sa mi to aj pri tomto cvičení. Len niektorí žiaci úplne správne a samostatne vyriešili dopĺňanie básničky. Viacerí potrebovali moju pomoc, pričom bolo potrebné, aby som s nimi individuálne slová čítal a chýbajúce znamienka do pracovného listu dopĺňal. Básničku sme so žiakmi opakovane rytmizovali, čím si ju zároveň zapamätávali.

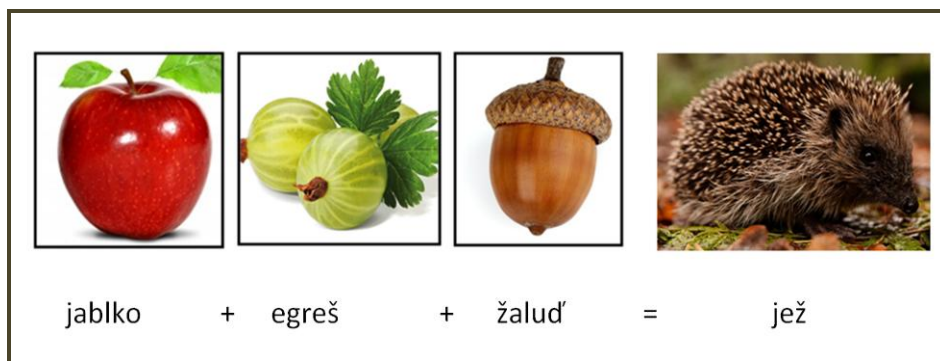
Názov cvičenia: „Kto tu býva?“ Predmet: Prírodoveda.

Ciele: rozlišovať jednotlivé hlásky v slove, lokalizovať ich umiestnenie (poradie), skladať (syntetizovať) ich do slovného celku.

Pomôcky: magnetická tabuľa, veľkoplošný obraz lesa, obrázky, písmená.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: Porozprával som žiakom príbeh o zvieratkách, ktoré žijú v lese. Jedno býva na strome, iné má brloh pod stromom, niektoré v kroví, či húštine, iné má pod zemou noru. To, kde ktoré zvieratko býva, však musíme zistiť z indícií. (Hra na detektíva). Edukačná úloha: zistiť zo začiatkových hlások slov vyobrazených na obrázkoch názov zvieratka (obr. 4).

Obrázok 4 Skladanie názvov zvierat zo začiatkových hlások slov
Prameň: vlastný návrh

Po splnení úlohy žiaci vybrali obrázok zvieratka ktoré identifikovali z hlások a umiestnili ho na príslušné miesto.

Ďalšie úlohy:

- hovoriť ďalšie pomenovania zvierat na určenú hlásku. (napr. j – jeleň, jašterica, v – veverica, vrana, s – straka ...),
- analyzovať slová na slabiky a určovať počet,
- vytvoriť množné číslo. (napr. ježe, sovy, líšky)
- identifikovať poslednú hlásku v slove,
- vynechať poslednú (prvú) hlásku v slove a slovo vysloviť.

Reflexia na cvičenie:

Deti sa veľmi radi hrajú so slovami a tiež radi riešia rôzne úlohy a hlavolamy. Hľadal som činnosti, ktoré by boli pre žiakov atraktívne a toto cvičenie sa žiakom veľmi páčilo. Pracovali v skupinách a spoločne „pátrali“ po názve zvieratka. Keď sa dohodli, ktoré zvieratko sa skrýva v začiatkových hláskach, vybrali jeho obrázok spomedzi ostatných a pripli ho na magnetickú tabuľu na príslušné miesto.

Názov cvičenia: „Ktoré zviera má na konci raka?“ Hra so slovami. Predmet: Čítanie.

Ciele: diferencovať hlásky v slove, určiť rým.

Pomôcky: magnetická tabuľa, obrázky zvierat, magnetické písmená, pracovný list.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: riekanka „Straka“.

„Rapotala straka, aká že som aká?

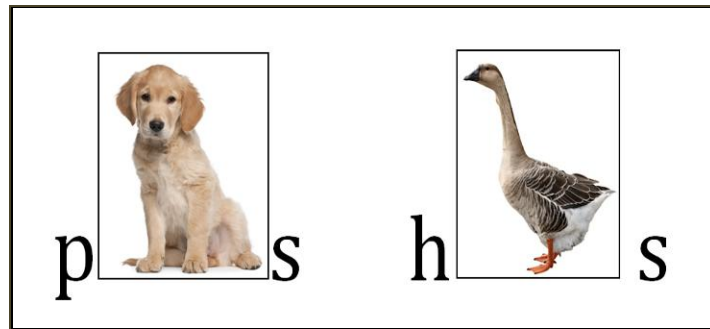
Hovorí jej teta kačka, ty si známa rapotačka.

Taká si ty táka moja milá straka“.

Žiaci plnili úlohy:

- ktoré zvieratká vystupujú v básničke?,
- akým písmenom sa začína ich pomenovanie?, akým končí?,
- ktoré z nich má na chvoste raka? (straka),
- urči v riekanke rým.

Žiakom som rozdal obrázky zvierat. Žiakom som sa pýtal: „Čo počuješ na začiatku, (na konci) slova?“ Na magnetickú tabuľu žiaci postupne umiestňovali obrázky zvierat s príslušnými písmenami. (obr. 5) Takto cvičenie pokračovalo ďalej, všetci žiaci sa vystriedali. Výstupom tohto cvičenia bolo vypracovanie PL (príloha 3), kde žiaci mali určiť pozíciu hlásky „s“ v slovách.

Obrázok 5 Ukážka diferencovania foném v slovách
Prameň: vlastný návrh

Reflexia na cvičenie:

Z realizácie cvičenia mi vyplynulo, že u mnohých žiakov je fonemické uvedomovanie málo rozvinuté. Niektorí žiaci mali spočiatku s týmito úlohami problémy. Precvičovaním v rôznych obmenách sa ich schopnosť diferencovať hlásku skvalitnila. Cvičeniu som preto venoval dostatočný časový priestor, aby sa schopnosť dostatočne fixovala. Žiaci si lepšie uvedomovali a fixovali jednotlivé hlásky s obrazovou oporou (obrázok s písmenkami).

Názov cvičenia: „ Kukučka zakukaj.“ Didaktická hra. Predmet: Prírodoveda.

Ciele: Fonemické uvedomovanie sykaviek.

Pomôcky: penové písmená, obrázky vtákov.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: V úvode cvičenia sme si so žiakmi zaspievali známu pesničku:

Kukulienka, kde si bola, keď ta tuha zima bola.

[:Hajaja, kukuku, sedela som na buku. :]

Sedela som na tom dube, kde Janíčko drevo rube.

[:Hajaja, kukuku, sedela som na buku. :]

Porozprávali sme sa o kukučke, ktorá vystupuje v pesničke. Na začiatku cvičenia som so žiakmi zopakoval názvy vtákov, umiestnených na nástenke. Upozornil som žiakov, že v nasledujúcej hre budeme hľadať hlásky: s, š, z, ž, c, č, teda sykavky. Vysvetlil som im pravidlá a postup hry: „Kukučka zakukaj“. Každý žiak dostal jedno písmeno. Jeho úlohou bolo zdvihnúť hlavu a vysloviť citoslovce „kuku“, ak v názve vtáka počul jemu pridelenú hlásku (písmeno). Použil som názvy vtákov: sýkorka, vrabec, straka, drozd, lastovička, slávik, kukučka atď.

Obmeny cvičenia:

- pridať k identifikácii hlásky jej umiestnenie v slove použitím výrazu: “na začiatku“, „v strede“, „na konci“, podľa toho, kde sa sykavka v slove nachádza.

Reflexia na cvičenie:

Fonematické uvedomovanie hlások, zvlášť sykaviek je u žiakov s NKS v mladšom školskom veku znížené. Viaceré sykavky si žiaci zamieňali. Postupným viacnásobným opakovaním sa diferenciatná schopnosť zvýšila a žiaci reagovali správnejšie.

Názov cvičenia: „Na dvore, v záhrade, v lese, v ZOO“. Predmet: Prírodoveda.

Ciele: diferencovať jednotlivé hlásky v pomenovaní zvierat.

Pomôcky: Interaktívna tabuľa, prezentácie.

Priebeh cvičenia:

Žiakom som na interaktívnej tabuli premietal prezentácie z webovej stránky <http://www.zsibrezolupy.biznisweb.sk/logopedicke-cvicenia/> (obr.6).

V prvej prezentácii som sa zameral na zopakovanie základných poznatkov o domácich, lesných zvieratách a o zvieratách v ZOO. Úlohou žiakov bolo po prečítaní (sluchovej identifikácii) jednotlivých názvov priradovať pomocou dotykového pera (spojiť čiarou) pomenovanie živočicha s jeho obrázkom. Ďalej plnili úlohou identifikácie hlásky na začiatku a konci názvu konkrétneho zvieratka. V druhej prezentácii žiaci sluchom porovnávali dvojice názvov prezentovaných obrázkov. Ich úlohou bolo správne diferencovať rozdiel medzi dvoma podobne znejúcimi slovami (napr. kačka-mačka, pes-les), vnímať odlišnosť prvej hlásky v slovách a správne určiť menovaný obrázok a označiť ho na interaktívnej tabuli.

Ďalšie úlohy:

- vymysli ďalšie dvojice slov, ktoré sa líšia v zvukovej podobe jednou hláskou: napr. jež – lež, myška- miska, atď., zapíš ich na interaktívnu tabuľu,
- imituj zvuky živočíchov zo slejdov druhej prezentácie.

Obrázok 6 Prezentácie „Diferenciácia hlások, slov“.
Prameň: <http://www.zsibrezolupy.biznisweb.sk/logopedicke-cvicenia/>

Reflexia na cvičenie:

Pútavé grafické spracovanie, animácie, zvukové efekty, spolu s kvalitným obsahom a motivačnými prvkami, zaručujú atraktívne spojenie zábavy a výučby. Deti sa práci s multimediálnymi programami na interaktívnej tabuli veľmi tešili. Žiaci úlohy zvládli veľmi dobre. Boli aktívni a efektívne si precvičili poznatky. Aj pri tejto činnosti sa potvrdila efektívnosť multisenzorického prístupu vo výučbe.

3.5 Cvičenia vnímania „figúry - pozadia“

Cvičenia sa týkajú zamerania pozornosti na vyčlenenie zvukov z pozadia, teda schopnosť sústrediť sa na určitý sluchový podnet. Pre žiakov je dôležité, aby sa vedeli upriamiť napr. na výklad učiteľa a prestali vnímať hluk áut z ulice. Hlas učiteľa je v tomto prípade figúrou, hluk áut pozadím.

Názov cvičenia: „Pozorné uško“. Predmet: Prírodoveda.

Ciele: Vyčleniť zvuky podstatné z nepodstatných, identifikovať určený zvuk z viacerých zvukov.

Pomôcky: krátke zvukové nahrávky, videonahrávky, obrázky zvierat .

Priebeh cvičenia:

Použil som krátke videá a audionahrávky.

V ukážke na stránke: <http://www.youtube.com/watch?v=Cz8jy5BkdhQ>. je počuť zvuky lesa – zmes šumenia konárov stromov a lístia, žblnkot potôčika, čvirikanie vtáčikov, húkanie sovy, kukanie kukučky. V zvukoch z audionahrávky: „Na dvore“ je v popredí štekot psa, v pozadí počuť kotkodákanie sliepok, kvíkanie prasiatka. Druhé cvičenie som zameral na vyčleňovanie zvukov zvierat z pozadia: (štekot psa rušený zvukom idúceho auta, kotkodákanie sliepok prekrývané zvukom kosačky, štebot vtákov miešajúci sa s krikom detí. Zvuky z nahrávok som žiakom postupne prehrával. Ich úlohou bolo priradiť obrázok zvieratka k číslici, ako ho v poradí identifikovali (1. zvuk – pes, 2. zvuk – sliepka, atď.) Tretie cvičenie sa týkalo vnímania hovorenej reči na pozadí iných zvukových podnetov (zvuky domácnosti: zvuk rádia, televízora, hudba, tečúca voda, vysávač, hluk áut z ulice). Na pozadí týchto zvukových kulís boli žiakom prezentované slovné spojenia, vety: „ Treba nakrmiť psa“, „ Bociany už odleteli“, „V záhrade som videl mačku“, atď. Pri tejto úlohe mali ukladať obrázky zvierat v poradí ako ich vo vetách počuli.

Reflexia na cvičenie:

Spočiatku sa zdalo, že žiaci nebudú mať problémy pri vyčleňovaní určených zvukových podnetov. Pri zvukoch lesa a zvukoch z audionahrávky identifikovali jednotlivé zvuky dobre. Ťažkosti sa objavili pri identifikovaní zvukov rušených okolitými zvukmi a pri vyčleňovaní hovoreného slova z pozadia zvukov domácnosti. Tu sa potvrdil problém žiakov sledovať napr. reč učiteľa, ak sa v triede vyskytuje rušivý moment (vykrikovanie, alebo šepkanie spolužiakov, ruch z chodby, ulice atď.)

3. 6 Cvičenia sluchovej pamäti

V škole sú informácie žiakom podávané verbálne a žiak ich potrebuje zachytiť, spracovať a uchovať. Často sa stretávam so skutočnosťou, že žiaci si nedokážu zapamätať inštrukcie, pokyny a poradie, v akom majú úlohy vykonať. Tiež majú problémy v zapamätávaní výkladu učiteľa.

Názov cvičenia: **Návšteva ZOO.** Slovná hra. Predmet: Čítanie.

Ciele: Zapamätať si názvy živočíchov, zopakovať ich v presnom poradí.

Pomôcky a prostriedky: Počítač s prístupom na internet.

Priebeh cvičenia:

V úvode aktivity som žiakom prehral krátke video dostupné na stránke:

<https://www.youtube.com/watch?v=Wnli0DrSryo> s názvom „Zvieratká sveta“.

Po tejto ukážke som žiakom vysvetlil pravidlá hry. Prvý žiak začal hru slovami: „Bol som v ZOO a videl som tam .....(uviedol názov živočícha)“, druhý žiak pokračoval v hre, pričom zopakoval celú vetu: „Bol som v ZOO a videl som tam.....(uviedol živočícha, ktorého povedal žiak pred ním) a .....(pridal pomenovanie ďalšieho živočícha)“. Hra pokračovala ďalej, jej náročnosť sa zvyšovala postupne pridávaním ďalších názvov, takže žiaci si museli pamätať stále viac živočíchov.

Obmeny cvičenia:

- žiaci si majú zapamätať a reprodukovať rad zvukových, nerečových podnetov (hav-hav, kikirikí, múúú, mňau, atď.).
- žiaci si majú zapamätať a reprodukovať rad slovných spojení (napr. čierna mačka, rýchly pes, malá myš, atď.)
- žiaci si majú zapamätať a reprodukovať celé vety tak, že žiaci postupne pridávajú ďalšie vety (v určitej náväznosti, aby tvorili logický celok): Napr. Mám psa. Môj pes sa volá Rex. Má dlhé uši a chvost.

Reflexia na cvičenie:

Žiakov hra bavila, snažili sa vybaviť si presne čo najväčší počet pomenovaní zvierat. Stalo sa, že niektorý žiak povedal nesprávne pomenovanie, ktoré sa predtým v hre nevyskytlo. Žiak mal možnosť opraviť sa a pokračovať v hre v stanovenom časovom limite. Víťazom v hre bol žiak, ktorý si zapamätal najviac názvov v správnom poradí.

3. 7 Cvičenia sluchovej analýzy a syntézy

Pokiaľ má žiak správne napísať text, musí rozlíšiť hranice slov, vyčleniť jednotlivé slová z viet. V slovách si musí uvedomiť jednotlivé slabiky a následne jednotlivé hlásky, z ktorých sa slovo skladá (analýza). Pri čítaní zas naopak potrebuje z hlások zložiť slabiku, zo slabík slovo (syntéza). Podobne je tomu pri písaní.

Názov cvičenia: „Na dvore býva kohútik pánom“. Predmet: Čítanie.

Ciele: analyzovať počuté slová na jednotlivé hlásky, rytmizovať ich, vedieť určiť v grafickej podobe slova hlásku, ktorá chýba.

Pomôcky: pracovné listy.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: prostredníctvom známej detskej pesničky:

“Na dvore býva kohútik pánom, on budí ľudí, každučkým ránom, kikirikí, kikirikí, on budí ľudí každučkým ránom“.

Rozdal som žiakom pracovné listy. Prečítal som im básničku, ktorú žiaci sledovali v pracovnom liste (príloha 4)

„Vyšiel kohút na rebrík,
hlasno zvolal kikirík,
zobud'te sa kačky, husi,
ráno každý vstávať musí.“

V pracovnom liste, ktorý mali žiaci vypracovať bolo ich úlohou doplniť jednotlivé chýbajúce písmená v slovách z básničky. Jedno slovo je frekventované s rôznymi chýbajúci písmenami: napr. _ ohút, k _ hút, kohú _ atď. Žiak si slovo musel najskôr nahlas prečítať a zistiť, ktoré písmenko (hláska) chýba.

Reflexia na cvičenie:

Cvičenie patrilo medzi aktivity hry so slovom, ktoré deti majú v oblúbe. Pracovný list sa im podarilo vypracovať správne, až na malé nedostatky. Najčastejším nedostatkom bolo to, že žiak si nahlas neprečítal slovo, preto doplnil nesprávnu hlásku (písmeno). V pracovnom liste si zároveň žiaci precvičili aj zrkovú analýzu napísaného slova aj odpis textu. Písmená ktoré mali doplniť mali byť rovnaké ako ostatné v slove, teda tlačené alebo písané.

Názov cvičenia: Zvieratkovský „ miš - maš“. Predmet: prírodoveda.

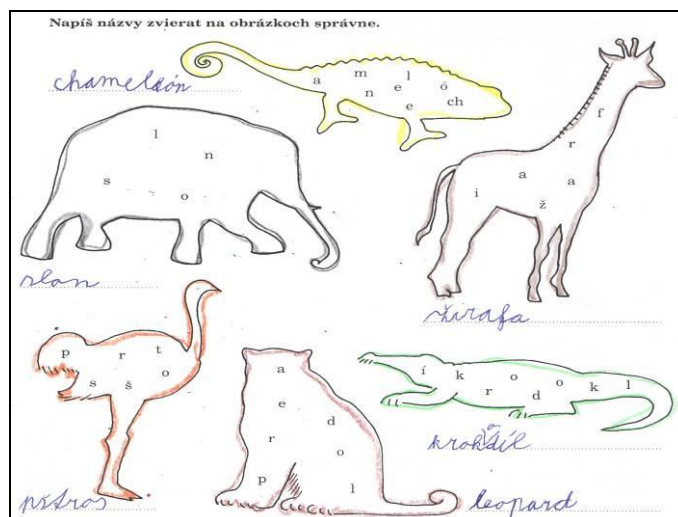
Ciele: analyzovať slová s poprehadzovanými hláskami, hlásky správne usporiadať do zmysluplného slova – pomenovanie živočícha. Zapísať slová pod obrázok.

Pomôcky: Pracovné listy.

Priebeh cvičenia:

Prečítal som žiakom nasledujúce slová: / sprošt / dílkokro / žafira / nols / padlero / lameneoch /. Pýtal som sa žiakov, či by vedeli povedať, aké zvieratká sa v týchto názvoch skrývajú. Po niekoľkých minútach „hádania“ zvieratiek, som žiakom povedal, že im pomôžem zvieratko nájsť. Rozdal som im pracovné listy (obr. 7), na ktorých sú obrysy zvierat vo vnútri s písmenkami. Zadal som žiakom úlohu: písmenká usporiadať v správnom poradí tak, aby vytvorili názov živočícha na obrázku. Po splnení úlohy mali žiaci zodpovedať ešte nasledujúce úlohy:

- ktoré zviera má najdlhšie pomenovanie? (ktoré najkratšie?),
- z koľkých hlások (slabík) sa skladá?,
- vytlieskaj slabiky (vyjadri rytmus).

Obrázok 7 Pracovný list: Syntéza slov
 Prameň: RAABE: Vzdelávanie detí s poruchami učenia a pozornosti

Reflexia na cvičenie:

Deti sa na popletených názvoch smiali a zabávali. Tvrdili, že také zviera neexistuje. Po tom, ako zbadali v pracovnom liste obrisy (línie) zvierat, prichádzali na názvy už omnoho ľahšie. Z tejto aktivity znova vyplynula známa skutočnosť, že pri učení zohrávajú dôležitú úlohu oba zmysly: zrak aj sluch.

Názov cvičenia: „Viacsmerovky“. Slovná hra. Predmet: Prírodoveda.

Ciele : Uvedomovať si hranice slova, analyzovať slovo na hlásky, zložiť slovo z hlások.

Pomôcky: Pracovné listy, farbičky.

Priebeh cvičenia:

Pomenovával som zvieratká, ktoré sú umiestnené pod viacsmerovkou. Žiaci sledovali názvy a hľadali jednotlivé zvieratká. Pri opakovanom vyslovovaní zvierat som im dal ďalšiu úlohu, zakrúžkovať každé zo zvierat inou farbou. Po takomto označení všetkých obrázkov zvierat, mali žiaci nájsť názov zvieratá vo viacsmerovke a identickou farbou, akou je zakrúžkovaný obrázok zvieratka názov prečiarknuť (príloha 5). Upozornil som žiakov, aby si pri hľadaní názvu vo viacsmerovke hovorili slovo nahlas, aby ho vnímali aj sluchom a zapájali tak do činnosti oba zmysly.

Reflexia na cvičenie:

Deti tieto hry so slovami zvládli diferencovane podľa svojich schopností. Do práce sa zahlbili po tom, ako mali všetky zvieratká zakrúžkované farebne. Niektorí žiaci už po krátkej chvíli mali prevažnú časť práce hotovú. S niektorými žiakmi som musel pracovať individuálne a s úlohou im pomôcť.

Názov cvičenia: „Chrobáčikovia“ (Interaktívne cvičenie). Predmet: Prírodoveda.

Ciele: Identifikovať slová vo vete, chápať zmysel vety, určiť rým.

Pomôcky: Počítač, interaktívna tabuľa, interaktívne pracovné listy.

Priebeh cvičenia:

Motivácia: krátke video „Chrobáčikovia“ dostupné na:

<http://www.youtube.com/watch?v=5ta8BOsBRqk>

Po krátkom videu som sa so žiakmi rozprával o postavičkách ktoré vo videu videli. Zhrnuli sme si poznatky o hmyze. Prečítal som žiakom krátke rýmované vety. Ich opakovaním si ich žiaci viac – menej osvojili.

Použité rýmovačky:

Mravce nosia kopu lístia do veľkého mraveniska.

Kamarátka *lienka* malá, bodky si raz spočítala.

Včielka našla krásny kvet, urobí nám sladký med.

Húsenica na *motýľa*, v noci sa nám premenila.

Osa taká potvora, vždy nám vletí do dvora.

Stonožka sa nazlostila, že ponožku vytratila.

V podvečer nás zabáva *cvrčkova* gitara.

Rada bzučí nám do ucha, otravná je veru *muchu*.

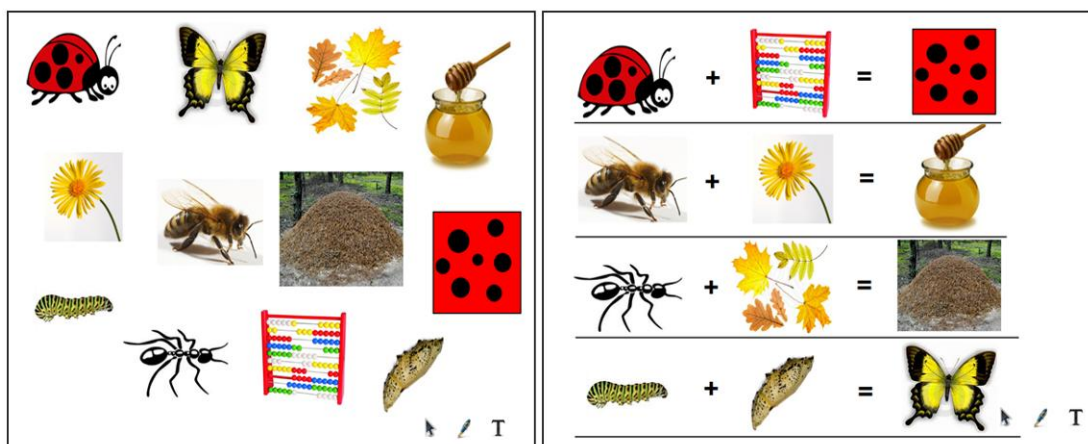
Prameň: vlastný návrh.

Úlohy pre žiakov:

- v krátkych rýmovaných vetách identifikovať názov hmyzu,
- určiť, kde sa vo vete nachádza rým.

Ďalšou úlohou bolo spoločné vypracovanie interaktívnych pracovných listov na interaktívnej tabuli (obr. 8). Žiaci mali obrázky na pracovných listoch zoradiť tak, aby vystihovali jednotlivé rýmované vety.

Obrázky na prvej snímke vystihujú prvé štyri z rýmovaných viet. Druhá snímka je výsledkom riešenia. Obrazové usporiadanie vystihuje rýmovanú vetu, ktorú žiaci nakoniec reprodukovali, resp. vystihli ju svojimi slovami (napr. *lienka* + *počítadlo* + *bodky* = *lienka si počítala bodky*).

Obrázok 8 Ukážka interaktívneho pracovného listu: „Hmyz v rýmoch“ a jeho riešenia.
Prameň: vlastný návrh

Ďalšie úlohy:

- samostatne utvoriť vetu s rýmom,
- utvoriť dvojicu podobne znejúcich slov s rýmom (*mravčekovia*- *bračekovia*, *lienka* - *prvosienka*).

Reflexia na cvičenie:

Hneď v úvode sa žiaci potešili krátkemu motivačnému videu. Svet hmyzu, do ktorého ich uviedlo, bol predmetom cvičenia, ktoré som žiakom pripravil. Krátke rýmovačky sa im

páčili, po niekoľkonásobnom zopakovaní, si ich viacerí žiaci zapamätali. Práca na interaktívnej tabuli bola pre žiakov veľmi atraktívna. Spojenie obrazu s možnosťou jeho premiestňovania a usporadúvania s využitím aktívnych prvkov tabule je to, čo žiaci v dnešnej dobe používajú v mobilných telefónoch, tabletoch. Túto úlohu zvládli veľmi dobre. Tento praktický námet s využitím informačno-komunikačných technológií oživil vyučovaciu hodinu.

Názov cvičenia: **Slovná skladačka.** Spoločenská hra súťažného charakteru. Predmet: Čítanie.

Ciele: usporiadať jednotlivé písmenká (hlásky) do celku, vytvoriť z nich názov zvierat'a.

Pomôcky: spoločenská hra „Merlin“ pre každú dvojicu žiakov obsahujúca drevené písmenká vo vrecúškach, hracie podložky, hraciu kocku.

Obrázok 9 Slovná skladačka: Spoločenská hra „Merlin“
Prameň: vlastný návrh

Priebeh cvičenia:

V úvode hry som žiakom vysvetlil pravidlá hry známej spoločenskej hry „Scrabble“ – jej slovenskej verzie „Merlin“. Žiaci utvorili súťažné dvojice. Rozdal som im hracie podložky a vrecúška s písmenkami. Hru začínal žiak, ktorý s hracou kockou hodil vyššiu hodnotu. Úlohou hráčov bolo tvoriť slová prikladaním písmen na hraciu plochu. Každé písmeno hry má určenú bodovú hodnotu. Na hracej ploche sú aj prémiové políčka, ktoré zdvojnásobujú alebo strojnásobujú hodnotu písmena, resp. vytvoreného slova. Hráči súťažili o dosiahnutie najvyššieho počtu bodov šikovným používaním svojich písmen. Každé vytvorené slovo mali žiaci nahlas prečítať a posúdiť, či je správne. Za každé zmysluplné vytvorené slovo som žiakovi pripísal súčet bodov uvedených pri hracích písmenkách a na hracej podložke. Hra sa skončila po vyčerpaní všetkých hracích písmeniek. Hru vyhral hráč z dvojice s vyšším počtom bodov.

Ďalej žiaci plnili úlohu:

– Z vytvorených slov vymýšľať vety, prečítať ich spolužiakom.

Obmeny: Hra: „Meno, mesto, zviera, vec“ - skladať z písmen príslušnú kategóriu.

Reflexia na cvičenie:

Kombinačná slovná hra je u žiakov obľúbená. Nestretli sa s ňou prvýkrát. Veľmi sa tešili, ak sa im podarilo poskladať dlhšie slovo ako spolužiakovi. Aj pri tvorbe viet boli vynachádzaví a originálni.

4 ZHRNUTIE SKÚSENOSTÍ

Odstraňovanie NKS je proces dlhodobý. Za najúspešnejší sa dá považovať vtedy, ak NKS pomíne. Z vlastných skúseností môžem povedať, že smerovanie k naplneniu tohto cieľa môže byť niekoľkoročné, resp. NKS sprevádza žiaka až do dospelosti. Na druhej strane aj nepatrné, čiastkové zlepšenie v oblasti sluchového vnímania je u žiakov žiaduce. Znamená zmiernenie jeho nedostatkov v komunikácii. Každým pokrokom sa žiak zároveň zlepšuje v učebných schopnostiach a učebných výsledkoch.

So zreteľom na obsah predkladanej práce môžem jej závery zhrnúť nasledovne:

Úroveň sluchového vnímania:

- vysokou mierou ovplyvňuje vzdelávanie žiakov,
- je ovplyvnená viacerými faktormi, úrovňou rozvoja v kognitívnej oblasti, predchádzajúcimi skúsenosťami v oblasti sluchového vnímania, (napr. nedostatok sluchových podnetov v útlom detstve môže spôsobiť zníženie úrovne jednotlivých oblastí sluchového vnímania),
- má význam aj pri vytváraní sociálnych kontaktov a väzieb.

Narušené sluchové vnímania má za následok:

- nepresnú sluchovú diferenciaciu a analyticko-syntetickú činnosť,
- sťaženie vnímania, čo ovplyvňuje rozvoj žiaka a jeho schopnosť učiť sa, čítať, písať, chápať a reprodukovat' text.

Cielenou stimuláciou sluchového vnímania je možné:

- skvalitňovať úroveň kognitívnych schopností žiaka,
- predchádzať vzniku vývinových porúch učenia.

Realizáciou cvičení na rozvoj sluchového vnímania som prispel k:

- skvalitneniu schopnosti žiakov vnímať sluchom učebnú látku,
- rozvoju analyticko - syntetickej schopnosti vnímania reči,
- zdokonaleniu schopnosti rozlišovať fonematickú štruktúru slova,
- prirodzenému vnímaniu rytmu reči,
- zlepšeniu sluchovej pamäte.

4. 1 Odporúčania pre pedagogickú prax

Zámerom mojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti bolo priblížiť pedagógom problémy, ktoré sa prejavujú pri deficitoch v oblasti sluchového vnímania. Zároveň im ponúkam vhodné aktivity na rozvoj sluchových funkcií. Poskytujem námety edukačných aktivít realizovaných hravými a aktivizujúcimi metódami a formami práce.

Konkrétne odporúčania pri práci so žiakmi s NKS

Pri plánovaní a príprave vyučovacích hodín a edukačných aktivít brať na zreteľ potrebu rozvíjania sluchového vnímania ako predpokladu k ďalšiemu vzdelávaniu.

Z tohto dôvodu:

- proces rozvíjania sluchovej percie poňať komplexne, v spolupráci s ostatnými pedagógmi školy pri vyučovaní ďalších predmetov, hľadať možnosti jeho uplatnenia aj vo voľno-časových aktivitách,
- edukačné aktivity a cvičenia sluchovej výchovy zaraďovať do vyučovacieho procesu pravidelne a v častej frekvencii (podľa možností denne),
- aktivity realizovať prostredníctvom moderných a aktivizujúcich metód a foriem práce s cieľom motivácie a udržania pozornosti žiakov,
- žiakov k aktivitám vhodne motivovať, aby pracovali s radosťou a efektívne,
- zadávať žiakom splniteľné úlohy (primerané ich schopnostiam),
- aktivity obmieňať a striedať aby sme predišli rutine,
- využívať aj prácu v skupine ako predpokladu budovania sociálnych kontaktov, ale nezabúdať aj na potrebu individuálneho prístupu,
- vytvárať edukačné materiály, využívať aj existujúce a voľne dostupné na vzdelávacích portáloch a rôznych webových stránkach,
- v dostatočnej miere používať auditívne pomôcky, informačno-komunikačné technológie, multimedialne programy),
- uplatňovať správny rečový vzor, vyžadovať správne vyjadrovanie aj u žiakov,
- sledovať pokroky žiakov, formulovať im nové úlohy a ciele v oblasti rozvoja sluchového vnímania.

Verím, že pedagógovia si v týchto odporúčaníach nájdu množstvo podnetov pre ďalšiu prácu so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

ZÁVER

Pravidelná a cielená práca zameraná na rozvíjanie oblastí sluchového vnímania prostredníctvom sluchovej výchovy prináša výsledky vo forme kvalitnejších výchovno-vzdelávacích výsledkov. Žiak sa zlepšil v čítaní, písaní, reprodukcii textu, ale aj v samotnej výslovnosti.

V práci som zhrnul svoje poznatky z edukačných aktivít zameraných na jednotlivé oblasti sluchového vnímania: nácvik počúvania, nácvik sluchovej analýzy a syntézy, cvičenie sluchovej pamäte, tréning sluchovej diferenciacie, nacvičovanie vnímania a reprodukovania rytmu.

Môžem potvrdiť, že realizované edukačné cvičenia boli pre žiakov veľmi motivujúce a podnecujúce. Vyučovanie sa vplyvom využívania aktivizujúcich foriem a hrových činností stalo zábavnejším, radostnejším, atraktívnejším a v konečnom dôsledku aj efektívnejším. Na hodinách vládla príjemná atmosféra. Prevládala pozitívna motivácia žiakov z dôvodu, že do procesu vyučovania mohli vnášať svoje riešenia. Páčilo sa im, že mohli „hl'adať, objavovať, skladať, vymýšľať, tvoriť, hrať hry, spievať“. Páčila sa im možnosť využívať počítače, pracovať s multimediálnymi programami, interaktívnou tabuľou. Žiaci pracovali samostatne, ale aj v skupinách, čo malo vplyv na zlepšenie komunikačných schopností a zručností dôležitých pri vytváraní sociálnych kontaktov. Zdokonaľovali si schopnosť vyjadrovať sa, prezentovať svoju myšlienku, nápad. Učili sa spolupracovať, byť navzájom tolerantní, ale aj burcovať sa k výkonom, či navzájom si pomáhať. Pozitívnymi zážitkami sa zároveň posilnilo ich zdravé sebedomie a sebahodnotenie. Provokovaním zvedavosti žiakov, podnecovaním k rôznorodým a všestranným aktivitám sa dosiahla pomerne vysoká miera ich zaangažovanosti, čo bolo pre mňa ako pedagóga najlepšou odmenou.

Prínos tejto práce vidím v predložení námetov edukačných aktivít z oblasti sluchového vnímania. Každý, kto pracuje so žiakmi s NKS by mal poznať špecifiká, ktoré ovplyvňujú jeho školské vzdelávanie v oblasti reči, čítania, písania a jeho kognitívny rozvoj. Môžem skonštatovať, že sluchová výchova je jedným z významných špecifik. Pritom k jej realizácii nepotrebujú pedagógovia ani žiaci žiadne neobvyklé schopnosti, preto sú námety práce dobre aplikovateľné v praxi.

Tak ako ostatné činnosti, aj rozvíjanie sluchového vnímania vo vzťahu ku komunikačným schopnostiam vyžaduje trpezlivosť. Okrem primeraného množstva podnetov z oblasti zmyslového vnímania a dostatku rečových príležitostí má veľký význam výber vhodných hier a edukačných aktivít. Ich voľba závisí na tvorivosti každého pedagóga. Nakoniec jedna myšlienka, ktorá je všetkým pedagógom známa: Nikdy, aj pri nepatrných pokrokoch, nezabudnime žiaka pochváliť. Pochvala robí malé zázraky.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BATÍKOVÁ, S., CHOVANOVÁ, K. 2008. Makovička. Čítanka pre žiakov ZŠ s vývinovou poruchou čítania. 2. časť. PROXIMA PRESS. Bratislava. 2008. ISBN: 978-80-89248-22-3.
2. BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. Školní zralost. Computer press, Brno 2010. ISBN: 9788025125694
3. ČOPÁKOVÁ, A. ZELINKOVÁ, O. a kolektív. 2013. Pavučinka Sluchové vnímanie. Tobiáš. 2013. ISBN: 9788073111359
4. GAVORA, P. 2010. Akí sú moji žiaci? Pedagogická diagnostika žiaka. Enigma. Bratislava. 2010. ISBN: 9788089132911
5. JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. 2003. Smyslové vnímání. Praha. D+H. 2003. ISBN: 978-80-9035-799-0.
6. KOLEKTÍV AUTOROV. 2010. Hlasy našich zvierat. Raabe. Bratislava. 2010. ISBN: 9788089182565
7. KOPČANOVÁ, D. NOVÁKOVÁ, M. NUBEROVÁ E. 1998. Metodické listy I. – Cvičenia na rozvoj sluchového vnímania. Cvičenia na rozvoj zrakovej percepcie. VÚDPaP. Bratislava. 1998.
8. LAUŠOVÁ, M., ZBUDILOVÁ, E. 2011. Hráme sa so slovami. Raabe. Bratislava. 2011. ISBN: 9788089182770
9. LECHTA, V. a kol. 2002. Diagnostika narušenej komunikačnej schopnosti. Osveta. Martin. 2002. ISBN: 80-8063-100-X.
10. LECHTA, V. a kol. 2002. Terapia narušenej komunikačnej schopnosti. Osveta. Martin. 2002. ISBN: 80-8063-092 -5.
11. LYNCH, Ch., KIDD, J. 2010. Cvičení pro rozvoj řeči. Prevence a náprava poruch komunikace u mladších dětí. Praha. Portál. 2010. ISBN:978-80-7367-699-5
12. MIKULAJOVÁ, M., DUJČÍKOVÁ, O. 2001. Tréning fonematického uvedomovania podľa D. B. El'konina. Metodická príručka. Dialóg. Bratislava. 2001. ISBN: 80-968502-1-0
13. POKORNÁ, V. 2007. Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení. Portál. Praha. 2007. ISBN: 978-80-7367-350-5
14. POKORNÁ V. 2011. Rozvoj vnímání a poznávání 1. Portál. Praha. 2011. ISBN: 978-80-7367-794-7

15. POKORNÁ, V. 2007. Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení. Rozvoj vnímání a poznávání. Portál. Praha. 2007. ISBN:978-80-7367-350-5
16. SINDELAROVÁ, B. 2013. Předcházíme poruchám učení. Soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě. Portál. Praha. 2013. ISBN: 978-80-262-0405-3
17. VZDELÁVANIE DETÍ S PORUCHAMI UČENIA A POZORNOSTI. Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí. RAABE. Bratislava.
18. ZBUDILOVÁ, E. 2012. Haló, je tam písmenko? RAABE. Bratislava. 2012. ISBN: 9788081400650
19. ZELINKOVÁ, O. 2003. Poruchy učení. Portal. Praha. 2003. ISBN: 80-7178-800-7

Internetové zdroje

20. Naše zvieratká [online]. [cit. 08.10.2014].
Dostupné na www: <https://www.youtube.com/watch?v=7L5WKTkKiPY>
21. Zvuky zvierat pre deti [online]. [cit. 08.10.2014].
Dostupné na www: <https://www.youtube.com/watch?v=8sExG7NRr2E>
22. Na farme [online]. [cit. 08.10.2014].
Dostupné na www: <http://www.youtube.com/watch?v=2UQ9Gp2xU4g>
23. Webová stránka ZŠI pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, Brezolupy [online]. [cit. 10.10.2014].
Dostupné na www: <http://www.zsibrezolupy.biznisweb.sk/logopedicke-cvicenia/>
24. Chrobáčikovia [online]. [cit. 10.10.2014].
Dostupné na www: <http://www.youtube.com/watch?v=5ta8BOsBRqk>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Pracovný list: „Žaba“

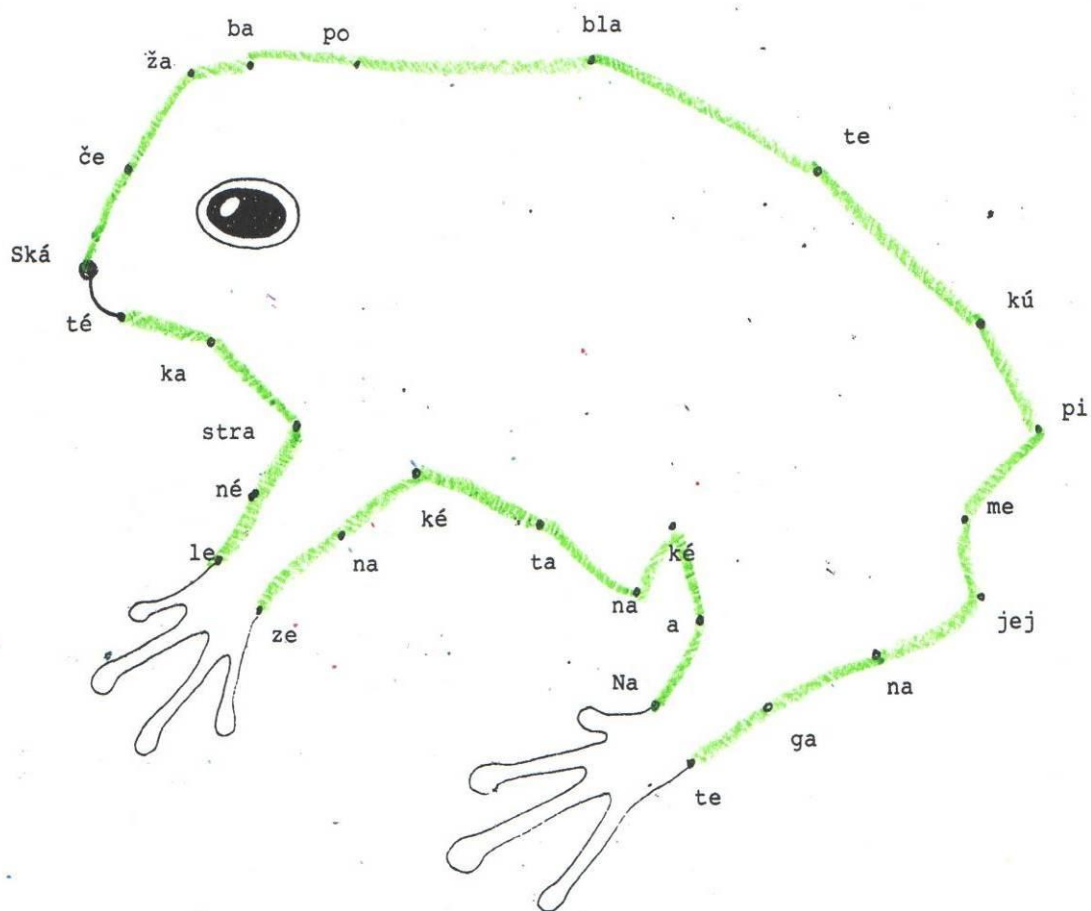
Príloha 2 Pracovný list: Zvieratá a ich zvuky

Príloha 3 Pracovný list: Fonematické uvedomovanie sykaviek

Príloha 4 Pracovný list: „Kohút“ (analýza a syntéza slova)

Príloha 5 Pracovný list: „Viacsmerovka“ (analýza a syntéza slova)

Pracovní list: ŽABA

Prameň: Makovička. Čítanka pre žiakov ZŠ s vývinovou poruchou čítania.

Príloha 2 Pracovný list: Zvieratá a ich zvuky

Pracovný list.

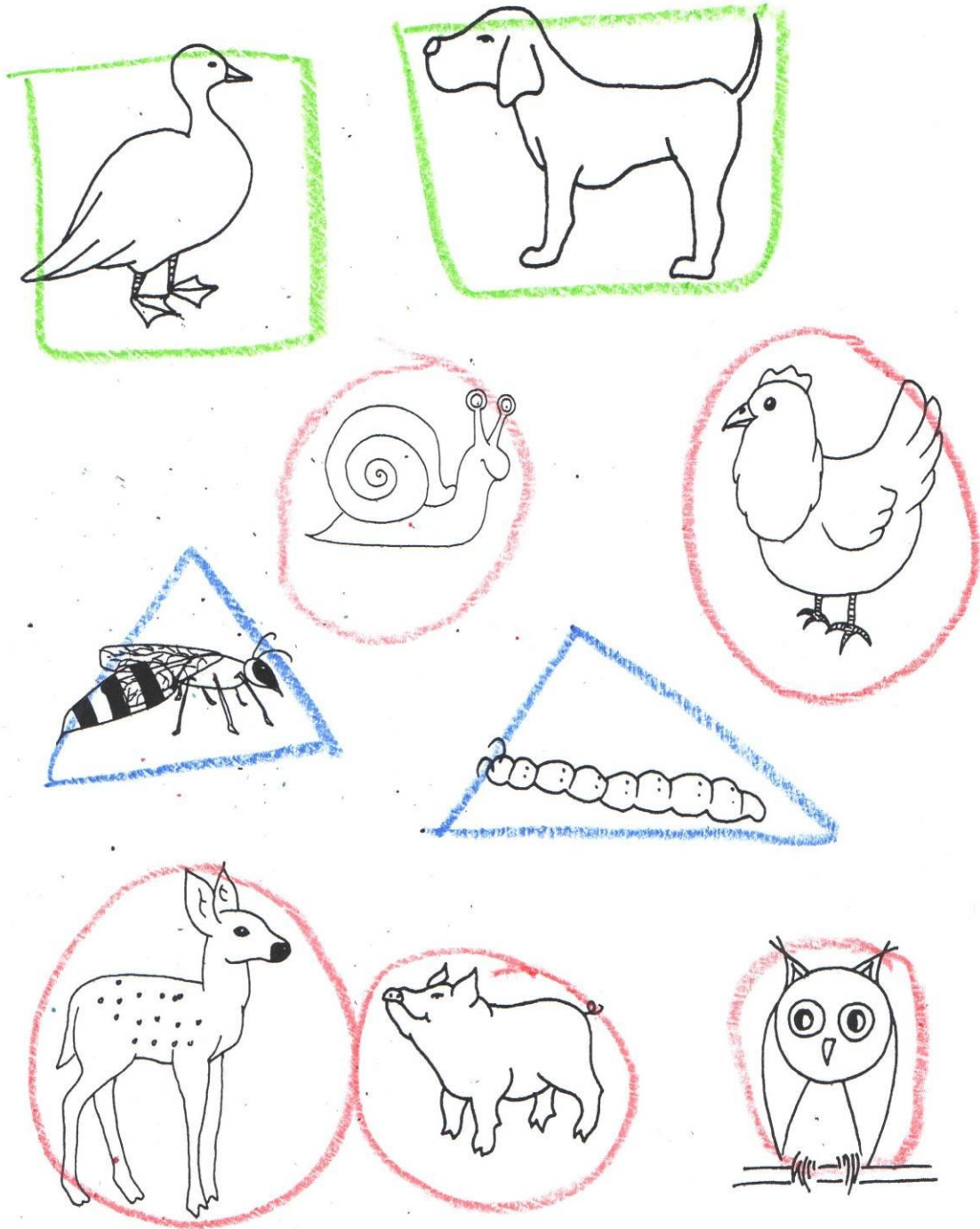
Pomenuj živočícha! K pomenovaniu napíš zvuk, ktorý vydáva!

	Pomenovanie	Zvuk
	mačka.....	mňau.....
	medveď.....	brum-brum.....
	kokus.....	kikiriki.....
	had.....	ssss.....
	čaba.....	kvak.....
	kačka.....	kač-kač.....

Prameň: Vlastný návrh

Príloha 3 Pracovný list : Fonemické uvedomovanie sykaviek

Zvieratká, v názve ktorých počuješ **S** na začiatku, označ , tie, v názve ktorých počuješ **S** v strede, označ , a tie, v ktorých počuješ **S** na konci slova, označ .

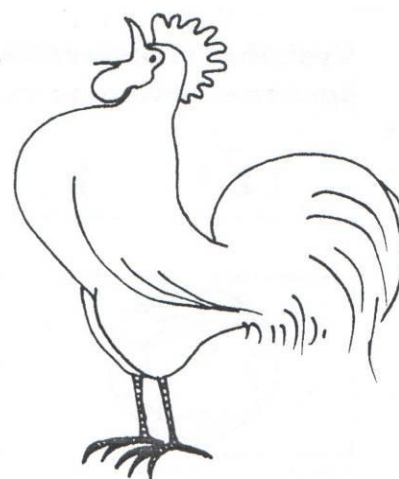

Prameň: RAABE: Vzdelávanie detí s poruchami učenia a pozornosti

Príloha 4 Pracovný list : „Kohút“ (analýza a syntéza slova)

Básničku si prečítaj. Precvič si písanie niektorých slov.
Doplň chýbajúce písmená. Básničku prepíš do zošita.

Vyšiel kohút na rebrík,
hlasno zvolal kikirík,
zobuďte sa kačky, husi,
ráno každý vstávať musí.

koh ú t

K O HÚT

kohút

KOH Ú T

kohú Ú

HLAS N O

H L ASNO

hla o no

hlasn o

hlasno

každ ý

KAŽ D Ý

K A ŽDÝ

každý

ka ž dý

rebrí k

REB R ÍK

R E BRÍK

rebrík

re b rík

kač k y

K A ČKY

kačky

KAČ K Y

kačk y

VSTÁV A Ť

V S TÁVAŤ

vst á vať

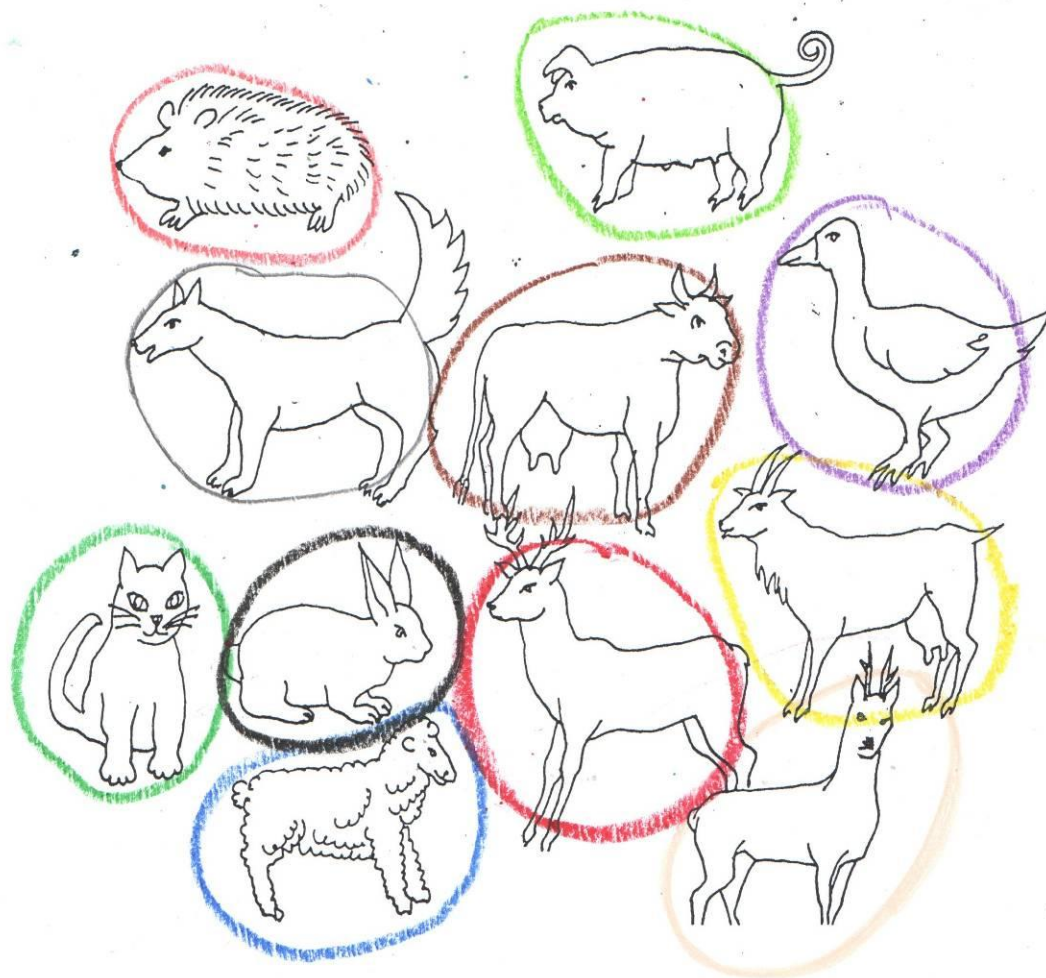
vstáva ť

vstávať

Prameň: RAABE: Vzdelávanie detí s poruchami učenia a pozornosti

Príloha 5 Pracovný list: „Viacsmerovka „
(analýza a syntéza slova)

A	J	E	Ž	M	U	S	V	I	Ň	A	L	Y
S	E	N	O	R	F	K	H	E	J	Š	T	I
P	O	Z	A	C	U	R	U	M	A	Č	K	A
E	L	H	U	S	L	A	K	O	S	O	H	V
S	A	S	T	R	A	L	O	V	Í	K	E	S
A	B	C	D	E	F	I	Ž	C	A	O	B	R
K	R	A	V	A	T	K	K	A	N	Z	E	N
S	T	R	O	M	Y	Ú	S	T	E	A	L	E
Z	O	Á	K	J	E	L	E	Ň	G	P	C	

Prameň: Makovička. Čítanka pre žiakov ZŠ s vývinovou poruchou čítania.